

введение в практику партийной жизни конкурентных механизмов (открытый конкурс) при назначении на руководящие должности; выдвижение кандидатов и составление открытых партийных списков на выборы в представительные органы власти и т.п.

Ключевые слова: политический лидер, политическое лидерство, власть, политический процесс, политическая система, политическая элита, политическая культура, политическая идеология.

* * *

УДК 327.

Нелін М. В.
здобувач, Чорноморський державний
університет ім. Петра Могили
(Україна, Миколаїв), nelin@mail.ru

ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКО–ІТАЛІЙСЬКИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ВНУТРІШНЬОДЕРЖАВНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ 2014 Р.

Метою статті є комплексний розгляд сучасного стану та перспектив українсько–італійських відносин в умовах внутрішньодержавної нестабільності в Україні. Методом дослідження визначено контент–аналіз. Головний висновок дослідження полягає у важливості поглиблення українсько–італійської торговельно–економічної та енергетичної співпраці для забезпечення підтримки італійським керівництвом України на шляху до ЄС.

Ключові слова: Україна, Італія, Росія, ЄС, стратегічне партнерство, енергетичний фактор, торгово–економічне співробітництво.

Сучасний стан українсько–італійських відносин розглядається в комплексному синтезі з такими аспектами як внутрішньополітична стабільність в Україні, важливість врегулювання проблемних питань двостороннього міждержавного співробітництва, забезпечення та мотивація підтримки керівництвом Італійської Республіки євроінтеграційних прагнень нашої держави, роль російського фактора.

Метою статті є надання практичних рекомендацій та оцінок щодо майбутніх сценаріїв розвитку італійсько–українських відносин, прогнозованих подій міжнародного характеру за участю України та Італії, появи нових тенденцій на європейському просторі безпеки, які безпосередньо стосуватимуться двох країн. Під час написання статті автор використовував офіційні заяви, коментарі італійських політичних діячів щодо актуальної ситуації в Україні, а також деструктивних військово–геополітичних процесів за участю Російської Федерації.

Українсько–італійські відносини протягом останніх десяти років характеризувалися неоднозначністю в плані динаміки їх розвитку, однією з причин чого стали політичні події в Україні 2004–2005 рр., нестабільність української економіки, проблеми крупних банківських та фінансових груп Італії на українських ринках. Італійська сторона послідовно **визнавала** євроінтеграційну перспективу України, не входячи при цьому до табору головних прибічників українського членства в Європейському Союзі. Не останню роль в цьому відіграє стратегічний вимір італійсько–російських відносин та значення енергетичного фактора для просування італійських національних інтересів у загальноєвропейському масштабі.

На тлі останніх подій в Україні, поваленні режиму В.Януковича внаслідок народної революції, появи сепаратистських тенденцій на Сході та Південному Сході України, розколі суспільної думки щодо майбутньої моделі соціального розвитку та геополітичного вибору, головний наголос в українсько–італійських відносинах

має робитися на енергетичній та торговельно–економічній співпраці. Така постановка питання артикулюється стратегічним характером італійсько–російських відносин в енергетичній сфері, їх історичністю та спадковістю незалежно від того, які політичні сили перебувають при владі в Італії. Офіційний Рим має бачити досягну аальтернативу аналогічної співпраці з Україною, як у двосторонньому форматі, так і шляхом виокремлення Італії в якості одного з ключових провідників загальноєвропейської енергетичної політики.

Не дивлячись на особисті амбіції нинішнього молодого та завзятого прем'єр–міністра Італії Матео Ренці бути другом України, висловлену ним підтримку майбутнього членства України в Євросоюзі, він доволі обережно висловлювався щодо дій Росії, закликаючи сторони “запобігати дій, які поглиблюють кризу та використовувати всі можливості для діалогу” [1, р.1–2]. Консервативні політичні кола країни, які все ще формують каркас парламентської демократії в Італії, не дозволяють молодому лідеру робити занадто радикальних кроків. Причина криється не в геополітичних поглядах, і не у відсутності політичної волі, а виключно у прагматичній площині. Сьогодні, коли погляди США та Європейського Союзу, лідерів Великої Сімки, щодо майбутнього України повністю співпадають, офіційний Рим постав перед вибором: або реальна підтримка України на шляху до євроінтеграційних інституцій, або декларативність та формалізм, окутий у фрази загального характеру щодо визнання європейської перспективи. За останньою тезою стоять важелі інтересів італійсько–російського стратегічного партнерства, насамперед, у газовій галузі. Італійська зовнішня політика, з точки зору прийняття кінцевих рішень, ніколи не характеризувалася емоційним або ідеологічним забарвленням, а лише усвідомленням практичної вигоди для національних інтересів. На фоні загальних настроїв та обурення світової спільноти, позиція Італійської Республіки щодо подій в Україні та ролі в них Росії є співзвучна з тими, яку висловлюють інші лідери Великої Сімки. Після анексії Криму та агресивно–провокативних дій Російської Федерації у Донбасі, районі українсько–російської східної ділянки кордону, найбільш чітко вона була озвучена міністром закордонних справ країни Федеріко Могеріні, яка рішуче заявила: “Росія Путіна повинна зупинитися в Україні: ми не можемо ризикувати новою війною в серці Європи. Вірю, що ніхто її не хоче, всі сподіваються, що її не буде. Для цього Москва повинна зупинитися. Потрібно відновити процес для збереження єдності України, із залученням до нього всіх її громадян”. За кілька тижнів потому пролунав ще один коментар очільника італійського зовнішньополітичного відомства, в якому Ф.Могеріні назвала референдум в Криму “незаконним і нелегітимним” [2, р.3–4].

В нинішніх обставинах українська дипломатія має зосередити свої зусилля на пошуку взаємовигідних точок дотику з італійською стороною, актуальність чого зростає також з огляду на реформування газотранспортної та трейдингової системи України, трансформації ролі “Нафтогаз України”. Зокрема, йдеться про залучення італійського енергогіганта “ЕНІ” та приватних італійських компаній, які, разом із

німецькими, австрійськими та французькими фірмами є визнаними лідерами європейського енергетичного ринку, до розробки нових газових місценароджень та видобутку енергоресурсів. Враховуючи заявлені новою українською владою плани щодо створення на території України газотранспортних консорціумів, а також газосховищ на кордоні з Російською Федерацією в рамках єдиної європейської енергетичної політики та для запобігання демпінгових тенденцій, доцільним видається залучення італійської сторони до акціонерної участі у новостворених структурах. Надаючи таку можливість, Україна отримує вагомий важел впливу та політичного тиску на Кремль через формат італійсько-російських відносин, шляхом лобювання необхідних для реалізації українських національних інтересів рішень з боку керівництва РФ. У такий спосіб Україна де-факто стає важливою частиною не лише загальноєвропейського економічного та енергетичного простору, але й отримує додаткові політичні та безпекові гарантії від країн-лідерів НАТО-ЄС. Це також відповідає інтересам Італії, для якої поступово зникатиме потреба у балансуванні в геополітичному трикутнику Вашингтон-Москва-Брюссель, оскільки зникне його політико-економічна доцільність. Отримавши гарантії утвердження своєї енергетичної домінантності та ролі як одного з головних газових трейдерів у регіоні Південної та Південно-Західної Європи, офіційний Рим буде "вимушений" відстоювати та захищати інтереси України у відносинах з Росією, повною мірою використовуючи роками накопичений потенціал та досвід.

Нинішнім головою італійського уряду є національний секретар та лідер лівоцентристської Демократичної партії М.Ренці, якого, за ораторським хистом, підходами до врегулювання внутрішньополітичних проблем та веденням зовнішньополітичних справ багато експерти порівнюють із керманічем українського уряду А.Яценюком. Колишній мер Флоренції, який уособлює в собі нове покоління італійського політичного істеблішменту, прагне, як свого часу і С.Берлусконі, уособити образ нової Італії на міжнародній арені. Окрім непересічних ораторських здібностей, М.Ренці характеризують намаганням викоринити анахронізми італійської політичної природи шляхом проведення радикальних внутрішніх реформ, спрямованих на стимулювання національної економіки методами ринкових реформ, скороченням витрат із державного бюджету на утримання державних установ, оптимізацію дипломатичної присутності Італії в окремих країнах. Багато схожого відбувається у процесі реформування української економіки та державної служби. Так само, як і в Україні, одним із основних гасел політики М.Ренці є боротьба з корупцією та ретельна люстрація кадрової системи, розслідування фінансових зловживань його попередниками та порушення гучних судових процесів.

Слідом за С.Берлусконі, розслідування незаконної діяльності якого почалися ще у 2011 р., М.Ренці активно переслідує владне минуле інших членів останнього правоцентристського уряду. Зокрема, йдеться про впливового діяча правоцентристських урядів К.Скайолу, який під час останньої каденції С.Берлусконі обіймав посаду міністра економічного розвитку. Відомим є той

факт, що К.Скайола є вихідцем із промислово-політичного клану в Лігурії, за яким стояли декілька найстаріших у країні банківських груп, зокрема генуезькі конгломерати "Карідже", "Сан Джорджо" та "Конфіндустрія". Так само, як і у випадку із судовими позовами та вироками щодо діяльності компаній С.Берлусконі, ухиленням від сплати податків, К.Скайолу звинувачують у зв'язках із калабрійською мафією та відмиванням грошей через її структури. Схожа ситуація склалася навколо А.Маттеолі, який в останньому уряді С.Берлусконі обіймав посаду міністра транспорту Італії. Щодо нього так само порушено кримінальну справу за звинуваченнями у корупції та підкупі суддів.

У загальнодержавному масштабі це говорить про оголошення "полювання на відьом", що знаходить багато аналогій із нинішньою ситуацією в Україні. Той факт, що Україна й Італія наразі переживають доволі схожі часи з точки зору радикального реформування внутрішньополітичної системи та порушення показових люстраційних процесів над колишніми лідерами, у двосторонніх відносинах з'являється додатковий елемент, який ідеологічно зближує дві держави.

Із вищезазначених міркувань важливо поставити на порядок денний політичного діалогу між країнами блок питань та сфер обопільної зацікавленості, яким раніше не надавалося належної уваги, а саме запозичення досвіду у сфері протидії корупції та відмивання грошей, двосторонньої взаємодії, окремо від міжнародних організацій, між фінансовими моніторингами та фінансовими розвідками. Іншими словами, за нинішніх обставин Україна отримує унікальну можливість для здійснення прориву у відносинах з Італійською Республікою, яка, досить вірогідно, здійснюватиме активні кроки назустріч.

Правоцентристські політичні сили Італії, які нині перебувають в опозиції, а одним з лідерів їх є С.Берлусконі, наразі не вбачають у співпраці з Україною альтернативи давно налагодженому партнерству з Росією, яке приносить їм не лише політичні дивіденди, але й дозволяє отримувати величезні фінансові прибутки для посередницьких структур в енергетичній та торговельно-економічній галузях, за якими стоять окремі політики. Наразі ця політична група намагається перешкоджати реформаторським амбіціям уряду М.Ренці, який намагається переосмислити та трансформувати внутрішні та зовнішньополітичні традиції Італії. Щоправда, робиться це шляхом парламентських виступів, дискусій, критики урядових ініціатив у кулуарах та на міжнародних форумах, прикриваючись опозиційним статусом. Окремі політики, на офіційному рівні, відкрито висловлюються щодо доцільності розколу України, визнають правомірність анексії Криму, ін. (М.Н.).

В одному з інтерв'ю провідному німецькому газетному виданню "DieWelt", наданого після проведення кримського референдуму та в ході проведення антитерористичної операції на Сході України С.Берлусконі таким чином аргументував власну точку зору: "Українська економіка перебуває у серйозній скруті. Населенню не подобаються ті, хто ними правлять. Мені здається цілком зрозумілим, чому в деяких регіонах говорять про створення незалежних республік.

Наслідком ізоляції Росії буде її об'єднання зі східними державами". Німецьке видання також зазначає, що у питанні України С.Берлусконі "стоїть на боці В.Путіна", звинувачуючи лідерів Великої Сімки, зокрема, А.Меркель, яка, за словами італійського політика, "вчиняє розподіл Європи" [3,р.2–5]. При цьому від нього не надійшло жодних коментарів щодо порушення Російською Федерацією режиму міжнародних гарантій територіальної цілісності України. Не оминув він також вчоргове підкреслити особисті дружні стосунки з російським лідером, наголосивши на тому, що об'єднана Європа ризикує зруйнувати досягнутий за останні п'ятнадцять років прогрес у відносинах з Росією та змусити РФ опинитися в міжнародній ізоляції. Коментуючи рішення світових лідерів щодо виключення Росії з Великої Вісімки С.Берлусконі назвав його "антиісторичним та руйнівним", а також таким, що "суперечить тривалій та блискучій дипломатичній роботі, проведеній італійськими урядами, які він очолював" [4,р.2]. Не виключається, що в разі перебування С.Берлусконі сьогодні при владі в Італії, його країна була б ледь не єдиним із членів Європейського Союзу, хто відкрито не засуджував би дії Російської Федерації в Криму та на Сході України. Прибічники та однопартиїці С.Берлусконі використали ситуацію навколо України як черговий привід для популяризації дипломатичного досвіду свого лідера. Зокрема, лідер фракції "Вперед Італія!" в Палаті Депутатів Ренато Брунетта назвав Берлусконі єдиним політиком, "хто може врегулювати кризу в Україні", а його колега та представник тієї ж політичної сили в Європарламенті Лара Комі без зайвих сумнівів заявила: "Що стосується кризи в Україні, я вважаю, що нинішній голова італійського уряду повинен "розігрувати" карту історичної дружби між Берлусконі та Путіним для початку діалогу. Може бути, що Берлусконі – єдиний лідер, кому під силу втрутитися, виграти час та змусити всі сторони думати "холодним" розумом" [5].

Важливим елементом української зовнішньої політики на італійському напрямку має стати проведення масивної інформаційно-роз'яснювальної роботи з опозиційними політичними колами Італії, зокрема, з найбільш проросійськи налаштованими їх представниками, на предмет зміни ставлення щодо ситуації в Україні, а також готовності нової влади до пошуку нових форм співробітництва в енергетичній сфері із залученням окремих італійських компаній. Кінцевою метою такої роботи має бути отримання чітких сигналів від керівників італійської опозиції на офіційному рівні (у формі спільної заяви політичних сил або комюніке партійних з'їздів – М.Н.) щодо територіальної цілісності нашої держави, визнання АР Криму її невід'ємною частиною, засудження дій Російської Федерації щодо підтримки, фінансування та надання збройної підтримки сепаратистським силам на Сході України.

На фоні останніх подій, президентських виборів в Україні, а також головування Італії в Європейському Союзі у другій половині 2014 року, важливим політичним елементом двостороннього співробітництва має бути визначена активізація співпраці України з Італійською Республікою в рамках євроінтеграційних інституцій та партіях Європейського Парламенту. Від

Італії на травневих виборах 2014 року до Європейського Парламенту перемогла Демократична партія на чолі з її лідером та нинішнім прем'єр-міністром країни М.Ренці. Для України це означає, що в ході італійського головування її тематика буде посідати одне з провідних місць не лише на рівні комунітарних структур, але й під час дебатів у головному представницькому органі Європейського Союзу. Для підписання економічної частини угоди про асоціацію та угоди про запровадження безвізового режиму для громадян України непересічного значення набуває робота української дипломатії в комітетах Європейського Парламенту, а також ініціативне посилення міжпарламентського співробітництва з Італійською Республікою. Т.зв. українська парламентська дипломатія матиме на меті досягнення політичного консенсусу в італійських законодавчих органах та європарламентських комітетах, до яких входять представники Італії. Відповідно треба бути готовими до політичної конфронтації з РФ у контексті її впливу на рішення європейських інституцій. Паралельно із проведенням виборів до Європарламенту в Італії у травні 2014 р. відбулося встановлення побратимських зв'язків між Міланом та Москвою, для чого до Італії прибув особисто мер Москви А.Собянін. Загальновідомо, що Мілан є столицею та історичним осередком правочентристських політичних сил (не дивлячись на те, що наразі мер міста – від Демократичної партії – М.Н.), які стоять за головними італійськими партнерами "Газпрома". Російська дипломатія усвідомлює, що активізація співпраці з партнерами, які доволі скоро можуть повернутися до влади в країні, є важливим елементом для гальмування українсько-італійської співпраці як на двосторонньому рівні, так і в євроінтеграційному контексті.

Виходячи із зазначених обставин та їх можливих наслідків, важливим завданням української зовнішньої політики має бути "гра на випередження", без розставлення перед італійською стороною акцентів "або ми, або Росія". Необхідно дотримуватись загальних постулатів та настанов зовнішньої політики, наголошуючи на готовності до діалогу Києва з Москвою, водночас пропонуючи аналогічні до російських форми співпраці. Враховуючи посилення трансатлантичної консолідації в рамках Великої Сімки, а також стратегічний характер відносин Італійської Республіки з англосаксонським блоком, від чого залежить утвердження італійського регіонального лідерства на Близькому Сході та на Балканах, доцільним є залучення США та Великобританії до розв'язання актуальних питань української зовнішньої політики, де також вимагається підтримка офіційного Рима. Додатковим важелем може розглядатися майбутня участь сина віце-президента США Дж.Байдена в керівництві українською газодобувною компанією Burisma Holdings. Відомо, що Хантер Байден буде опікуватися юридичним блоком компанії та надаватиме супровід її операціям у рамках міжнародних організацій. У стратегічному плані це означає інтенсифікацію американської експансії на європейському ринку енергоносіїв з метою посилення трансатлантичної єдності та упередження агресивних дій РФ, а також закріплення геополітичної розстановки сил, де Україні відводиться роль індикатора майбутніх змін.

З метою вирішення проблемних питань, які наразі існують у відносинах України з Італійською Республікою, варто звернути увагу на інвестиційний та банківський сектори української економіки. За останні декілька років італійському банківському бізнесу було завдано великих збитків, що призвело до рішень материнських банківських структур продати свої активи в Україні. Зокрема, йдеться про найкрупніші банківські конгломерати Італії та одні з найбільших в Європі “Унікредіт” та “Інтеза Сан Паоло”. На практиці це означає незворотність погіршення інвестиційного клімату в Україні для італійського бізнесу назагал, що спричинить автоматичну реакцію для німецьких, австрійських, французьких, ін. банківських груп. Для запобігання негативного сценарію важливим є залучення державного регулювання та адміністративних механізмів надання гарантій італійським банківським конгломератам в Україні на індивідуальній основі. При цьому формат вирішення даного питання має бути винесено на вищий державний рівень, що дозволить переконати іноземних інвесторів у прагненні українського керівництва проводити інтенсивну лібералізацію ринку банківських послуг.

Не варто очікувати, що ідеологічні або геополітичні фактори зовнішньої політики Рима будуть змінюватися у ситуаціях, коли йдеться про фінансові або економічні вигоди Італійської Республіки. Вбачається маловірогідним, що політична воля або амбіції нового покоління італійських політиків стануть на заваді столітніх традицій, яких дотримувалися всі, незалежно від політичної орієнтації, уряди Італійської Республіки у проведенні зовнішньої політики та визначенні її пріоритетів. На відміну від Франції, Великобританії та ФРН, які мають сталі імперські амбіції догеополітичного лідерства в Європі, Італія, яка з часів Римської імперії до кінця дев'ятого століття являла собою сукупність незалежних монархій, вимушена грати роль “другої скрипки”, чий голос є важливим, але не вирішальним. Саме усвідомлення незворотності власної геополітичної долі є одним із головних пояснень того, чому досягнення економічної вигоди залишається непохитною кінцевою метою. Відзначимо високу вірогідність таких тенденцій італійської зовнішньої політики як статус–кво у трикутнику США – Росія – Європейський Союз, відданість трансатлантичним цінностям та виокремлення Італії як головного союзника американсько–британського тандема в континентальній Європі для протиставлення наростаючій домінанті ФРН та Франції. Для того, щоб перехилити шальки терезів у стратегічних відносинах Італії з Росією в бік українсько–італійського співробітництва варто пропонувати італійській стороні досягти економічні перспективи, оскільки саме на цій складовій міждержавної співпраці побудовано тривале партнерство між Римом та Москвою.

Нинішня внутрішньополітична ситуація в Італії характеризується прагненнями нового покоління державників на чолі з М.Ренці, які опинилися при владі в країні, осучаснити італійське політичне мислення, поступово відійти від традицій класичної італійської корупції, головною опорою чого були заангажоване використання судових інстанцій, хабарництво в обмін на прийняття законів більшістю в парламенті та

відмивання фінансових потоків через партійні структури. Враховуючи той факт, що італійський політичний бомонд є за віком одним із найстаріших в Європі, а більшість його представників є політиками старої генерації та консерваторами, ці процеси розтягнуться на роки та вимагатимуть прийняття послідовних рішень без здійснення радикальних кроків, які можуть паралізувати суспільство Італійської Республіки. Італійські правочентристські сили прагнуть реваншу на політичній арені і активно готуватимуться до наступних парламентських виборів, розраховуючи на крах економічних реформ здійснюваних нинішнім лівоцентристським урядом. Італія опинилася на рубежі глобальних змін та катаклізмів політичної системи, зміни методів управління, трансформації підходів у веденні державницьких справ, появи нових персоналій, покликаних уособити ставлення до країни протягом наступних десятиліть.

Враховуючи тенденції, що спостерігаються сьогодні в Італійській Республіці та Україні, стрімкий розвиток подій міжнародного характеру, які можуть справити суттєвий вплив на архітектоніку міжнародної безпеки, констатуємо наступне.

– В українсько–італійських відносинах, враховуючи збіг та логіку внутрішньополітичних процесів, з'явилася унікальна можливість досягнення помітного прориву за усіма напрямками міждержавної співпраці. Запорукою успіху є проведення активної зовнішньополітичної роботи як на двосторонньому рівні, так і у форматах багатосторонньої дипломатії, спрямованої на залучення італійської сторони до участі в загальноєвропейських енергетичних проектах на території України.

– Перебування при владі в Італії політиків нової генерації лівоцентристського табору відповідає сьогоденним інтересам України, оскільки офіційний Рим рішуче засудив дії РФ в Криму та на Сході України. Там само вигідним для реалізації українських зовнішньополітичних інтересів є тимчасовий розлад правочентристських сил та послаблення позицій всередині Італійської Республіки враховуючи їх проросійську позицію у питанні збереження територіальної цілісності України.

– Виходячи з того, що блок правочентристських партій Італії спирається на підтримку великого бізнесу, окремі представники якого присутні на українських ринках та як інвестори зазнали значних втрат протягом останніх кількох років, необхідно вживати рішучих заходів, спрямованих на недопущення відтоку італійського капіталу з України та наданні державних гарантій щодо режиму найбільшого сприяння.

З викладених аргументів відзначимо, що італійській стороні буде важко позиціонувати на офіційному рівні найближчим часом відносини з Україною, як з рівним РФ у стратегічному плані партнером, усвідомлюючи неможливість розігрування “подвійної карти” в умовах світової економічної кризи. Беручи до уваги “особливий характер” взаємин з РФ, італійська сторона, ймовірно, розцінюватиме, що інтенсифікація відносин з Україною, за умов відсутності, на даний час, українсько–італійської альтернативи таких відносин (зокрема, що стосується їх торговельно–економічної складової) може бути розцінена російською стороною “подразнюючим

елементом” двосторонніх взаємин. З іншого боку, прагнучи відігравати дедалі конструктивнішу роль у рамках відносин ЄС з іншими суб’єктами міжнародних відносин та роблячи “ставку” на довготривалу перспективу, очевидним є застосування італійською стороною таких механізмів постійного моніторингу ключових тенденцій в Україні та українсько–російських відносинах як неурядові організації і дослідницькі центри, чие бачення та оцінки щодо доцільності здійснення подальших кроків або модифікації зовнішньополітичних пріоритетів країни, не можуть носити офіційний підтекст.

Список використаних джерел

1. L'Italia in equilibrio fra Mosca e Kiev. Renzi: Violazione sovranità inaccettabile, ma Ucraina rispetti le minoranze. – La Repubblica. – 02 Marzo 2014. – P. 1–2.
2. Vincenzo Nigro. Mogherini “Putin deve fermarsi. Nessuno vuole una guerra nel cuore dell’Europa”. – La Repubblica. – 9 Marzo 2014. – P. 3–4.
3. Interview a Tobias Bayer. Angela Merkel si è scusata con me. Die Welt. – 18 Mai 2014. – P.1–5.
4. Berlusconi: antistorico escludere Russia da G8. E sulle divisioni interne a Fi: di magico ci sono solo io. Il Sole 24 Ore, 25 Marzo 2014. – P. 2.
5. Dopo gli appelli di Laura Comi e Renato Brunetta arriva Twitter: “Solo Berlusconi può risolvere la crisi in Ucraina”. L’Huffington online. – 04 Marzo 2014. – Post http://www.huffingtonpost.it/2014/03/04/berlusconi-putin-ucraina-twitter_n_4895741.html.

Nelin M.V., aspirant of Petro Mohyla Black Sea State University (Ukraine, Mykolaev), nelin@mail.ru

Perspectives of Ukrainian–Italian relationship in terms of Ukraine’s domestic instability in 2014

The article is dedicated to comprehensive exploration of current state and perspectives of Ukrainian–Italian relations in terms of domestic instability in Ukraine. The method of research is content analysis. The main conclusion of research is articulated by importance of deepening Ukrainian–Italian trade, economic and energetic cooperation in order to provide Italy’s leadership support of Ukraine towards EU.

Keywords: Ukraine, Italy, Russia, EU, strategic partnership, energetic factor, trade and economic cooperation.

Нелин М.В., соискатель, Черноморский государственный университет им. Петра Могилы (Украина, Николаев), nelin@mail.ru

Перспективы украинско–итальянских отношений в условиях внутригосударственной нестабильности в Украине 2014 г.

Целью статьи является комплексное рассмотрение современного состояния и перспектив украинско–итальянских отношений в условиях внутригосударственной нестабильности в Украине. Метод исследования – контент-анализ. Главный вывод исследования состоит в важности углубления украинско–итальянского торгового–экономического и энергетического сотрудничества для обеспечения поддержки итальянским руководством Украины на пути в ЕС.

Ключевые слова: Украина, Италия, Россия, ЕС, стратегическое партнёрство, энергетический фактор, торгово–экономическое сотрудничество.

* * *

УДК 342.25:321.01

Панченко Т. В.

доктор політичних наук, доцент кафедри політології,
Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна
(Україна, Харків), panchenkotetyna@gmail.com

РЕФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: ВІДПОВІДНІСТЬ ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ДОСВІДУ

Розглядаються концептуальні засади реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Метою статті є з оцінка основних напрямів запланованих інституційних змін з точки зору їх відповідності досвіду європейських країн, де мали місце адміністративно–територіальні реформи останнім часом. Зокрема, на основі вивчення вітчизняного досвіду територіальної організації влади та регіональної політики, а також

порівняльного аналізу досліджується доцільність зміни територіальної основи для місцевого та регіонального самоврядування, інституціональної організації, компетенції та фінансування регіонів України. Розроблено рекомендації щодо здійснення укрупнення територіальних громад, розвитку повноцінного регіонального самоврядування та реалізації принципу субсидіарності у розподілі повноважень між різними адміністративними рівнями.

Ключові слова: територіальна організація влади, місцева/ регіональне самоврядування, адміністративно–територіальна реформа, децентралізація, принцип субсидіарності.

Україна є найбільшою за територією європейською країною і є єдиною державою в Східній Європі, чия територіальна структура практично не змінилася з часів СРСР. Від часу ухвалення Конституції України та базових для місцевого самоврядування нормативно–правих актів розвиток місцевого самоврядування фактично призупинився на рівні міст обласного значення, а переважна більшість територіальних громад інших рівнів через їх надмірну подрібненість та надзвичайно слабку фінансову основу виявилася неспроможною до виконання повноважень місцевого самоврядування. Через надмірну централізацію виконання самоврядних повноважень також ускладнено на рівні областей та районів. Таку ситуацію неодноразово намагались змінити, як наслідок Україна пережила три хвилі адміністративних реформ, хронологічні рамки яких збігаються з терміном повноважень трьох українських президентів (1999–2004 рр. – другий термін президентства Леоніда Кучми; 2004–2010 – президентство В.Ющенка; 2010–початок 2014 рр. – президентство В.Януковича). Кожна хвиля починалась з адміністративної реформи, як правило, на рівні уряду та центральних органів влади й завжди очікувався наступний етап реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Якщо заходи з реформування уряду та центральних органів виконавчої влади тією чи іншою мірою втілювались у життя, то на реформування територіальної організації влади не вистачало часу або політичної волі. За цей час в Україні напрацьовано чимало концепцій реформування й проблеми, які потребують вирішення–визначення територіальної основи місцевого самоврядування, створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для реалізації місцевого самоврядування, розмежування повноважень у системі органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади є очевидними.

Події останніх місяців – анексія Криму та загрози територіальної цілісності на Південно–Східних кордонах країни – не дозволяють далі відкладати реформу. Сьогодні на порядку денному концепція реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади від 1.04.2014 [1], яка акумулює у собі ідеї та принципи, що висувались під час попередніх спроб реформування. Дослідженню останніх присвячені публікації Я.Веремича, Б.Данилишина, М.Їжи, І.Коліушко, І.Кресіної, В.Маліновського, А.Ткачука та ін.

У межах даної публікації здійснюються оцінка основних напрямів запланованих інституційних змін з точки зору їх відповідності досвіду європейських країн, де мали місце адміністративно–територіальні реформи останнім часом.

Першочерговим завданням реформи є удосконалення системи територіальної організації влади з метою підвищення ефективності управління суспільним розвитком.